

Voorwoord

Niemand kan de *Tao Teh King* zo welluidend inleiden als de *Tao Teh King* zelf. Haar leer is zo eenvoudig, helder en voor de hand liggend, dat ze zelf haar eigen beste introductie is. Vandaar dat dit boek met de tekst zelf begint.

Lezers die niet bekend zijn met het Oosterse denken en enige ondersteuning wensen bij het duiden van een gedachtegoed dat vaak ten onrechte als mysterieus, vreemd, oud, diep en duister wordt gepresenteerd, kunnen baat hebben bij de samenvattingen en vergelijkingen die na de tekst volgen.

Inhoudsopgave

Hertaling	9
Toelichting door Hein Thijssen	95
Bibliografie	139
Noten	141
Dankwoord	143

I

De Natuur kan nooit uitputtend beschreven worden, want als dat zo was zou zo'n beschrijving een duplicaat van de Natuur en dus de Natuur zelf moeten zijn.

Geen woord kan dat wat het beschrijft volledig uitdrukken.

De Natuur zelf, en niet zoals wij ons de Natuur indenken of beschrijven, is de diepste bron van alles wat plaatsvindt, van alles wat komt en gaat, begint en eindigt, is en niet is.

Ook wanneer we de Natuur beschrijven als de oergrond aller dingen, is dit enkel een beschrijving en niet de Natuur zelf.

Is men echter van mening dat men toch over de Natuur moet spreken, dan moet men gedachten en woorden gebruiken en komt men tot uitspraken als: 'De Natuur is de oergrond aller dingen.'

Aangezien de Natuur niet gedacht en verwoord kan worden, zal hij die haar wil leren kennen zich niet van gedachten en woorden bedienen.

De poging om datgene te denken en te zeggen wat niet gedacht en gezegd kan worden is er de oorzaak van dat wij onderscheidingen maken die er in werkelijkheid niet zijn.

Hoewel de Natuur en de omschrijving van de Natuur twee verschillende zaken zijn, hebben ze ook een overeenkomst: van beide kan men zeggen dat ze bestaan.

Dat wil zeggen: een beschrijving heeft zijn eigen natuur die verschilt van de Natuur die door haar beschreven wordt; en dus hebben we hier weer een natuur, die niet beschreven kan worden.

II

Het is doordat we iets van iets anders onderscheiden en afzonderlijk behandelen, dat we een idee van haar tegengestelde krijgen. Schoonheid bijvoorbeeld brengt, eenmaal onderscheiden, de suggestie van haar tegengestelde met zich mee: lelijkheid.

Zo is het ook met goedheid. Als die in ons denken verschijnt, verschijnt ook haar tegengestelde: slechtheid.

In feite doen alle onderscheidingen zich voor als tegenstellingen.

Tegengestelden zijn echter in hun betekenis volledig van elkaar afhankelijk; het een heeft geen betekenis zonder het ander. De betekenissen van 'is' en 'is niet' vloeien enkel voort uit het feit dat we tussen die twee een onderscheid maken. Zonder de ander heeft geen van de twee tegengestelden enige betekenis.

Zo is het ook gesteld met moeilijk en gemakkelijk, lang en kort, hoog en laag, luid en zacht, voor en na. Alle tegengestelden ontleen hun betekenis aan elkaar.

Vandaar dat de wijze mens alles wat is aanvaardt zoals het is. De Natuur doet dat immers ook.

In zijn poging om dingen te begrijpen zal zo iemand zich niet vermoeien met het zoeken naar onderscheidingen die vervolgens ten onrechte als afzonderlijk bestaande dingen worden gezien.

Als hij onderwijst, doet hij dat niet door beschrijvingen en onderscheidingen aan te dragen, maar eenvoudigweg door een voorbeeld te zijn.

Alles wat bestaat is er gewoon, en hij ziet niet in dat er iets gewonnen is met een beschrijving die aan dat alles een minder en verwaterd bestaan verleent.

Als iets geen betekenis kan hebben vanuit zijn gezichtspunt, dan zal hij daarvan niet eisen dat het overeenstemt met wat hij denkt.

Als iemand een mening over hem heeft, vertrouwt hij die mening niet als gelijkwaardig aan zijn bestaanservaring.

Als een of ander aspect van hem naar voren komt als voortreffelijke weerspiegeling van zijn natuur, dan zal hij de rest van zijn natuur daar niet aan opofferen.

En door zijn gehele zelf niet op te offeren aan een deel ervan houdt hij zichzelf intact.

Dit is de manier waarop een mens in wie de Natuur levend is, zichzelf beschermt en veiligstelt.

III

Als onder overheidsdienaren geen onderscheid zou bestaan tussen hoog en laag, zouden zij zich helemaal aan hun taak wijden in plaats van met elkaar te wedijveren.

Als het onderscheid tussen zeldzaam en gewoon niet zou bestaan, en er dus geen bijzondere waarde gehecht zou worden aan zeldzame dingen, zou niemand het in zijn hoofd halen ze te stelen.

Als er niets is dat afgunst opwekt, zal iedereen tevreden zijn met de dingen zoals ze zijn.

Daarom zal een leider die naar de Natuur leeft zijn mensen niet aanzetten hun zinnen te zetten op dingen die ze toch niet kunnen hebben, maar zal hij hen tegemoet treden in wat ze echt nodig hebben.

Hij zal geen streven bevorderen om boven datgene waartoe zijzelf in staat zijn uit te stijgen, maar zal daarentegen zijn steun geven aan alles waartoe zij vanuit zichzelf en op eigen kracht in staat zijn.

Hij zal hun leven niet ingewikkeld maken met alle denkbare details en hun aandacht opeisen voor dit, dat en honderd andere dingen.

Door zijn mensen tevreden te houden voorkomt hij dat zij die ambitie boven tevredenheid stellen de tevredenen de verkeerde weg op leiden.

Door zelf rustig en tevreden te zijn geeft hij zijn mensen het goede voorbeeld.

IV

De Natuur bevat niets dan natuurlijke dingen, waarvan er echter geen een boven de Natuur zelf uitgaat.

In de Natuur vinden alle naturen hun oorsprong; alle conflicten worden erin beslecht, alle verschillen worden erin vereffend en alle verstoringen komen erin tot rust.

Hoeveel naturen er ook tot stand mogen komen, ze zullen de Natuur nooit uitputten.

Zoeken naar een uitwendige bron van de Natuur is waanzin, want de Natuur zelf is de bron van alles.

V

Tegengestelden zijn elkaar niet welgezind.

Al die talloze tegengestelden doen alsof ze het zonder hun tegenpolen kunnen stellen.

Maar de Natuur behandelt tegengestelden onpartijdig. Met dezelfde belangeloosheid bejegt zij zowel het een als het ander.

De wijze mens bekijkt tegenstellingen op dezelfde wijze.

Hoe diep wezens ook verscheurd mogen zijn door tegenstellingen, de Natuur zelf blijft onveranderd.

Hoe meer men zijn schijnbare tegenstander aanvalt (waarvan men afhankelijk is voor zijn eigen betekenis en bestaan), hoe meer men zichzelf geweld aandoet (en daarmee aantoonst dat niet een of andere tegenstelling, maar enkel de Natuur zelfstandig is en aan zichzelf genoeg heeft).

Op dezelfde wijze geldt dat hoe verhit mensen ook met elkaar redeneren, hun argumenten niets bewijzen. De dingen zijn zoals ze zijn, of we het ermee eens zijn of niet.

道

Toelichting door Hein Thijssen

Lao Tzu

Wanneer, waar en hoe de auteur van de *Tao Teh King* heeft geleefd is een vraag die tot lange, verhitte maar overwegend vergeefse discussies heeft geleid. Schaars historisch bewijs levert weinig meer op dan twijfels en een paar interessante legenden. Iemand moet echter het werk geschreven of uitgegeven hebben. Als het niet Lao Tzu is geweest, dan was het iemand anders, iemand met dezelfde naam of misschien zelfs met een andere naam. Voor ons is echter niet zo belangrijk wie dit werk geschreven heeft, maar wat het te vertellen heeft – de diepe, allesdoordringende gedachte in dit werk.

Wellicht kan de belangstelling van lezers voor de auteur van de *Tao Teh King* worden bevredigd door te verwijzen naar de betekenis van de auteursnaam; *Lao* betekent oud, eerbiedwaardig, en *Tzu*¹ is een gebruikelijke aanspreektitel waarmee men respect betoont, zoals ‘mijnheer’, ‘meester’ en ‘eerwaarde’. Chinezen, zowel de oudere als latere generaties, hebben altijd een grote verering aan de dag gelegd voor de wijsheid van hun ouderen. Uit het feit dat de *Tao Teh King* ideeën naar voren brengt die buitengewoon ‘primitief’ zijn – in de zin van ‘fundamenteel’² en ‘oud’ – en deze toeschrijft aan mensen uit het verre verleden, zou men kunnen afleiden dat de naam van de auteur³ gewoon ‘oude denker’ betekent, wie de denker dan ook geweest moge zijn. Anderen zijn echter van mening dat Lao Tzu een specifiek persoon is geweest en geïdentificeerd moet worden met Lao Tan of Eth Li. De vraag blijft echter of dat drie verschillende personen waren of drie verschillende namen voor een en dezelfde persoon. Traditioneel wordt het jaar 570 voor Christus⁴ als geboortjaar van Lao Tzu gezien. Recente onderzoekers plaatsen zijn geboorte laat in de vierde eeuw voor Christus. De datum zou echter niet van groot belang zijn, want Lao Tzu beweert zelf dat alles wat hij te zeggen heeft afkomstig is van Huang-Ti, de legendarische volksopvoeder die China vermoedelijk rond 2697 voor

Christus regeerde.⁵ De totstandkoming van de *Tao Teh King* is ongetwijfeld het werk van vele geesten, zowel voor als na Lao Tzu, Lao Tan en Eth Li. De idealen zijn oeroud. Toch is er overtuigend bewijs voor de stelling dat de latere vertolkingen van deze idealen de sporen dragen van interpreten die de confuciaanse leer trachten te weerleggen. Hoewel het auteurschap van de *Tao Teh King* nog steeds omstreden is, zullen we het gevestigde gebruik volgen dat Lao Tzu als auteur aanwijst.

Tao Teh King

King (*Ching*, *Jing*) betekent boek.⁶ Een *King* bestaat uit een verzameling geschreven, geschilderde of gekerfde Chinese karakters. Vroegere *King* bestonden uit een aantal, tot een rol bijeengebonden bamboestokjes waarop Chinese karakters waren gekalligrafeerd. De *Tao Teh King* is een boek dat gaat over *Tao* en *Teh* die, zoals we zullen zien, niet twee verschillende dingen zijn maar twee aspecten van dezelfde werkelijkheid. Eerst zullen we nu de natuur van *Tao*⁷ verkennen, vervolgens die van *Teh*.⁸

Tao

Tao – het meest fundamentele begrip in de Chinese filosofie – is op uiteenlopende manieren vertaald, maar geen vertaling is volkomen adequaat. Sommige vertalingen slaan de plank zelfs volkomen mis. Het begrip behoort tot de Chinese cultuur en moet begrepen worden binnen de oorspronkelijke gebruikscontext. Desalniettemin belichaamt *Tao* ideeën die zo eenvoudig en tegelijkertijd zo diep zijn dat ze gemeenschappelijk aan de mensheid zijn.

Wanneer men voor het eerst een vreemd woord tegemoet treedt, zoekt men onmiddellijk naar een equivalent in de eigen taal. Geen enkele vertaling past helemaal. Het begrip lijdt aan vergelijkingen met andere begrippen. Aangezien *Tao* een oerwerkelijkheid aanduidt 'die voorafgaat aan elk begin en elk einde, die onbewogen en ongezien, zelf niet begint noch eindigt, alles doordringt en onuitputtelijk is en een eeuwige bron is van al het bestaande'(XXV)⁹, gaan veel vertalers naarstig op zoek naar een woord uit hun eigen cultuur dat dit begrip van de oerwerkelijkheid het beste uitdrukt.